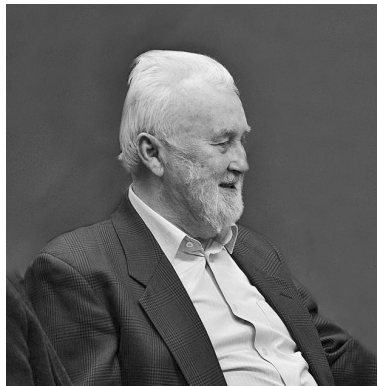

Profesor dr hab. Kazimierz Zarzycki (1930–2023)

Prof. dr hab. K. Zarzycki (fot. A. Walanus)

20 lutego 2023 r., w wieku 92 lat, zmarł w Krakowie Profesor dr hab. Kazimierz Zarzycki – wybitny botanik, profesor Instytutu Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk, badacz o międzynarodowej sławie od dzieciństwa zakochany w przyrodzie Polski, szeroko znany ekolog i geobotanik, życzliwy mentor wielu młodych naukowców.

Kazimierz Zarzycki urodził się 18 grudnia 1930 r. w Łuckiej Kolonii, niewielkiej wiosce obecnie należącej do powiatu lubartowskiego w województwie lubelskim. W miejscowości tej rozpoczął swoją edukację uczęszczając do szkoły podstawowej. Od najmłodszych lat interesował się przyrodą, zwłaszcza poznawaniem roślinności najbliższych okolic. Naukę kontynuował w szkole średniej w Lubartowie gdzie w 1949 r. zdał egzamin dojrzałości. Jako kierunek studiów wybrał leśnictwo. W latach 1949–1953 studiował na Wydziale Leśnym Uniwersytetu Jagiellońskiego. W latach studenckich jego mistrzem był profesor Bogumił Pawłowski, który wykładał botanikę leśną. Pracę magisterską pt. *Zarastanie żwirowisk karpackich rzek na przykładzie Skawicy i Skawy* wykonał właśnie pod jego kierunkiem. Profesor Zarzycki należał do pierwszych absolwentów leśnictwa na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Po skończeniu studiów oddelegowano go do pracy w Dyrekcji Lasów Państwowych Okręgu Bałtyckiego, gdzie w ramach nakazu pracy miał objąć stanowisko leśniczego w lasach koszalińskich. Dostrzegając naukowy potencjał młodego absolwenta leśnictwa, ówczesny dyrektor Zakładu Botaniki Polskiej Akademii Nauk (obecnie Instytut Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk), profesor Władysław Szafer zainterweniował w Ministerstwie Leśnictwa aby zmienić decyzję dotyczącą nakazu pracy. Dzięki temu otrzymał on stanowisko asystenta w Krakowie, w niedawno utworzonym Zakładzie Botaniki. Z lasami związany był jednak już na zawsze. Jako absolwent Wydziału Leśnego, prowadząc badania naukowe, często współpracował z naukowcami badającymi zbiorowiska leśne. Wspólnie z profesorem Jerzym Fabijanowskim publikował prace na temat zbiorowisk leśnych w Górach Świętokrzyskich. Razem podejmowali także zagadnienia wpływu obniżenia poziomu wód gruntowych na roślinność w związku z budową odkrywkowej kopalni siarki w Okręgu Tarnobrzeskim. Z kolei z profesorem Bolesławem Adamczykiem badał zależności pomiędzy fitocenozą a glebami w Bieszczadach, publikując m.in. pracę pt. *Gleby bieszczadzskich zbiorowisk leśnych*. O szerokiej wiedzy w dotyczącej lasów i leśnictwa niech zaświadczy fakt, że gdy na początku lat 80. XX w. na Wydziale Leśnym Akademii Rolniczej w Krakowie były wakaty na stanowiskach profesora botaniki i ekologii lasu, zaproponowano Profesorowi K. Zarzyckiemu ofertę zatrudnienia na Wydziale Leśnym. Nie zgodził się, ponieważ w tym właśnie czasie obejmował posadę

dyrektora Instytutu Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk. Ale wracając do chronologii, kolejnym stopniem w jego karierze naukowej było uzyskanie w 1960 r. stopnia doktora nauk biologicznych. Rozprawa doktorska pt. *Zróznicowanie roślinności łąk kośnych w dolinie Wisły pod Krakowem w zależności od wahań poziomu wód gruntowych* wykonana była również pod kierunkiem profesora B. Pawłowskiego. Już 5 lat później, w 1965 r., na podstawie rozprawy pt. *Lasy Bieszczadów Zachodnich*, uzyskał stopień doktora habilitowanego. Tytuł profesora nadzwyczajnego został mu nadany przez Radę Państwa w 1973 r., a tytuł profesora zwyczajnego otrzymał w 1991 r. Profesor Zarzycki był kierownikiem Zakładu Ekologii i Geografii Roślin Instytutu Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk od 1966 r. do przejścia na emeryturę z końcem 2000 r. W latach 1984–1990 pełnił funkcję dyrektora Instytutu Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk. Uhonorowany został jako jeden z młodszych profesorów godnością członka korespondenta (1976 r.), a następnie członka rzeczywistego Polskiej Akademii Nauk (1994 r.), był również członkiem czynnym Polskiej Akademii Umiejętności (1989).

Profesor K. Zarzycki uważał za swych mistrzów trzech profesorów – B. Pawłowskiego, J. Fabijanowskiego oraz W. Szafera. Jak sam wielokrotnie wspominał, to oni wprowadzili go w tematykę szeroko rozumianej florystyki, fitosocjologii, geobotaniki i taksonomii roślin, a także leśnictwa opartego na podstawach ekologicznych. Byli to jego pierwsi mistrzowie, z których wiedzy wiele czerpał. Wśród postaci z zagranicy, które wywarły na niego największy wpływ, należy wymienić Josiasa Braun-Blanqueta oraz Heinza Ellenberga. W stacjach badawczych kierowanych przez obydwu badaczy (odpowiednio w Montpellier i Zurychu) spędził wiele miesięcy w latach 50. oraz 60. XX w. W owych czasach wyjazdy naukowe do Międzynarodowej Stacji Geobotanicznej (SIGMA) w Montpellier i możliwość badania śródziemnomorskiej roślinności były dla wielu polskich botaników możliwością poznania najnowszych metod badawczych. Owocem jego badań prowadzonych w Montpellier była m.in. praca o roślinności wydymowej rezerwatu Petite Camargue pt. *Étude sur la végétation des dunes anciennes en Petite Camargue*. O jego wybitnych zdolnościach świadczy to, że profesor Ellenberg zaproponował jego kandydaturę na kierownika Instytutu w Zurychu. Będąc silnie związanym z Instytutem Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk w Krakowie ostatecznie nie przyjął tej propozycji.

Profesor K. Zarzycki jest autorem lub współautorem ok. 250 publikacji naukowych z zakresu florystyki, geografii roślin, ekologii, taksonomii i ochrony przyrody. Obok oryginalnych prac naukowo-badawczych napisał wiele artykułów popularno-naukowych, przeglądowych i recenzyjnych. W wielotomowych dziełach pt. *Szata roślinna Polski* oraz *Nasze drzewa leśne* był autorem lub współautorem części rozdziałów dotyczących poszczególnych rodzin, rodzajów i gatunków roślin. Napisał kilka książek, a kilku był współautorem. Na swoim przykładzie mogę powiedzieć, że osoby mojego pokolenia spotykały się z osobą Profesora K. Zarzyckiego zwykle po raz pierwszy biorąc do rąk książkę pt. *Wskaźnikowe liczby ekologiczne dla roślin naczyniowych Polski*, której był współautorem. Wykaz najważniejszych publikacji Profesora K. Zarzyckiego znajduje się na końcu niniejszego artykułu.

Działalność naukowa Profesora K. Zarzyckiego była wielokierunkowa, jednak kierunki te często przeplatały się. W pierwszym etapie swej kariery naukowej badał dynamikę

i zróżnicowanie roślinności w zależności od warunków siedliskowych. W swej pracy, oprócz samej charakterystyki zbiorowisk roślinnych, przedstawiał często analizę ich zależności od poziomu wód gruntowych, kwasowości, zasobności oraz wielu innych cech gleby. Wytyczał standardy nowoczesnej fitosocjologii, przyjęte w Polsce w drugiej połowie XX wieku. Podczas tych badań dostrzegał często zagrożenia, które dotyczyły ojczystej przyrody, a zwłaszcza flory naczyniowej. I stopniowo w działalności Profesora zaczął się wyodrębniać drugi nurt, a mianowicie zagadnienia związane z ochroną przyrody. Badania w tej dziedzinie skutkowały powstawaniem tzw. „czerwonych list” różnych grup roślin. Ukazały się one w formie kolejnych wydań *Polskiej czerwonej księgi roślin*. Profesor miał świadomość rangi polskich parków narodowych jako skutecznych, wielkoobszarowych form mających na celu kompleksową ochronę krajowej przyrody. Prowadził badania w kilku parkach narodowych, a w Tatrzańskim PN, Bieszczadzkiem PN oraz Pienińskim PN był wieloletnim członkiem Rad Naukowych tych jednostek. Szczególnie Pieniński PN był bliski Profesorowi, gdyż prowadził na jego obszarze najwięcej prac. Z kolei jeśli chodzi o Bieszczadzki PN, był jednym z „ojców założycieli” tego parku. Badania ekologiczne obejmujące zagadnienia konkurencji międzygatunkowej u roślin były kolejnym ważnym nurtem naukowej działalności Profesora. Śledząc siłę kiełkowania nasion różnych gatunków, swe eksperymenty prowadził zarówno w terenie, jak i w laboratorium. Był jednym z pionierów badań nad genetycznymi i ekologicznymi mechanizmami regulującymi liczebność osobników męskich i żeńskich u roślin dwupiętnych. Na potrzeby dzieła *Flora Polska* opracowywał taksonomię wielu gatunków roślin.

Profesor K. Zarzycki uwielbiał pracę w terenie. Bardzo dobrze czuł się w górach, zawsze z nieodłączną mapą. Długie okresy spędzone w terenie zaowocowały bardzo dobrą znajomością geografii i flory Pienin, Tatr, Gór Świętokrzyskich, Kotliny Sandomierskiej, Beskidu Niskiego i Bieszczadów. Jego opracowanie *Lasy Bieszczadów Zachodnich*, było pierwszym opisem botanicznym i fitosocjologicznym lasów bieszczadzkich, nikt wcześniej nie podjął się tego zadania. Trudno określić, które polskie góry Profesor kochał najbardziej. Podczas jednego ze swych ostatnich wywiadów, udzielonego dla TVP Rzeszów, dał do zrozumienia, że były to... jednak Bieszczady. Profesor stwierdził wówczas, że najwięcej radości dała mu praca wraz z profesorem Zbigniewem Głowacińskim nad książeczką z serii *Przyroda polska pt. Bieszczady*. Była to seria przewodników turystyczno-przyrodniczych po najważniejszych polskich regionach. Wspomniane *Bieszczady* autorzy wydali trzykrotnie, za każdym razem wzbogacając treść tej publikacji. Profesor odbywał także wyjazdy badawcze na obszary północnej Polski, zwłaszcza na Podlasie i Pomorze. Posiadał ogromną wiedzę o chorologii roślin. Wielokrotnie służył pomocą botanikom opracowującym zasięgi krajowe wybranych gatunków, dostarczając swoje niepublikowane dane o tych gatunkach. Był także uczestnikiem wielu zagranicznych wypraw badawczych. Jego pierwsze zagraniczne wyprawy miały miejsce w latach 60. i obejmowały głównie Półwysep Bałkański. Profesor K. Zarzycki brał udział w licznych Międzynarodowych Wycieczkach Fitogeograficznych (IPE) m.in. do Francji (1966 r.), Grecji (1971 r.), USA (1978 r.), Argentyny (1983 r.) oraz Japonii (1984 r.). Podczas XVII edycji IPE, miał okazję poznać florę północnej Argentyny. Zbierał wówczas okazy roślin głównie wzdłuż rzeki Parany, ale także w okolicach miast Salta, Mendoza oraz w okolicach La Platy. Po latach, na bazie zebranego materiału, wspólnie

z profesorem Eliaszem Landoltem z Zurychu opublikował pracę dotyczącą ekologii roślin z podrodziny rzęsowych *Lemnoideae* pt. *Ecological field investigations of duckweed (Lemnaceae) in Argentina*. W 1982 r. przez miesiąc badał florę Korei Północnej, gdzie sporządził opis północnokoreańskich lasów. W Korei Północnej zbierał materiał zielnikowy obejmujący nie tylko rośliny naczyniowe, ale także grzyby wielkoowocnikowe. Ta ostatnia grupa organizmów, w skład której wchodziło kilkadziesiąt nowych dla Korei Północnej gatunków, została opracowana później przez zespół mykologów z Instytutu Botaniki im. W. Szafera PAN. W latach 1988–1990 dwukrotnie odwiedził Wyspę Króla Jerzego położoną na Archipelagu Szetlandów Południowych w Antarktyce, w ramach tzw. Wypraw Antarktycznych Polskiej Akademii Nauk. Te odległe wyprawy odbywały się na pokładzie statku „MS Antoni Garnuszewski”, a biorący w nich udział naukowcy z różnych dziedzin, stacjonowali na miejscu w Polskiej Stacji Antarktycznej im. Henryka Arctowskiego. W trakcie wypraw prowadzono obserwacje oraz zbierano materiały, które pozwoliły na analizę wielu problemów dotyczących ekologii unikalnych ekosystemów lądowych Wyspy Króla Jerzego.

W Polsce w 1989 r. odbyła się *XIX Międzynarodowa Wycieczka Fitogeograficzna*, której współorganizatorem był Profesor K. Zarzycki. Podczas tego wydarzenia 28 uczestników z 14 krajów miało okazję poznać florę Karpat, Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, Wyżyny Lubelskiej, Gór Świętokrzyskich i Puszczy Białowieskiej. Profesor Zarzycki organizował również wiele wypraw na Ukrainę zwłaszcza w Karpaty Ukraińskie, na Podole oraz Wołyń. W 2000 r. przewodził międzynarodowej wyprawie *Geobotanicznymi śladami Bogumiła Pawłowskiego i współtowarzyszy na Czarnohorę i w Góry Czywcyńskie*. Ze swych naukowych wyjazdów, tych bliższych i bardzo dalekich przywoził bogate zbiory zielnikowe, o dużej wartości dla przyszłych pokoleń badaczy.

Profesor znany był ze swej działalności w organizacji nauki polskiej. Przez kilka kadencji był członkiem Centralnej Komisji ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych (w latach 1984–1992) oraz członkiem Prezydium Krakowskiego Oddziału Polskiej Akademii Nauk. Działał w wielu Komitetach Polskiej Akademii Nauk (m.in. Ochrony Przyrody, Botaniki, Ekologii oraz Badań Polarnych), był członkiem Komitetu Narodowego d/s Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody i Jej Zasobów (IUCN), a także członkiem Komitetu Narodowego Międzynarodowej Unii Nauk Biologicznych (IUPS). Profesor K. Zarzycki był członkiem Polskiego Towarzystwa Botanicznego z wieloletnim stażem (od 1954 r.). Przewodniczył lub był członkiem wielu Rad Naukowych (m.in. Instytutu Botaniki im. W. Szafera PAN, Instytutu Ekologii PAN, Instytutu Dendrologii PAN). Profesor prowadził również ożywioną działalność redaktorską i wydawniczą. Był redaktorem naczelnym czasopisma *Ochrona Przyrody* w latach 1971–1987. Zasiadał w radach redakcyjnych kilku czasopism (m.in. *Vegetatio*, *Acta Societatis Botanicorum Poloniae*, *Ekologia Polska*, *Wiadomości Botaniczne*). Był również współredaktorem (wraz z W. Szaferem) dwóch wydań *Szaty roślinnej Polski* (1972, 1977), redaktorem dzieła *Przyroda Pienin w obliczu zmian* (1982 r.), współredaktorem 2-tomowej książki *Contribution to the knowledge of flora and vegetation of Poland* (1992 r.) oraz współredaktorem (wraz z prof. Różą Kaźmierczakową) *Polskiej czerwonej księgi roślin* (1993, 2000). Od założenia w 1975 r. Arboretum i Zakładu Fizjografii w Bolestraszczykach Profesor K. Zarzycki był bardzo związany z tym

obiektem, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej Arboretum oraz konsultantem licznych projektów realizowanych w tej jednostce.

Profesor K. Zarzycki był także dydaktykiem, przekazującym swoją wiedzę młodym adeptom botaniki, leśnictwa i ekologii. Pomimo, że pracował w Polskiej Akademii Nauk, w której zasadniczo nie jest prowadzone nauczanie studentów, prowadził kursy z zakresu geobotaniki i ochrony przyrody. Najczęściej wykładał dla studentów Wydziału Leśnego Akademii Rolniczej w Krakowie oraz Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Jagiellońskiego. Był promotorem kilkunastu prac doktorskich. Recenzował kilkadziesiąt rozpraw doktorskich, habilitacyjnych i zestawień dorobku osób ubiegających się o tytuł profesora. Otrzymał wiele nagród za swą działalność naukową m.in. Sekretarza Naukowego Polskiej Akademii Nauk (1985 r.), Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (1994 r.). Z wielu odznaczeń do najważniejszych należą Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski oraz Medal z okazji 100-lecia urodzin profesora W. Szafera i 30-lecia Instytutu Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk.

Od początków swej pracy naukowej Profesor nie unikał stosowania najnowszych metod i wdrażania innowacji. Był jednym z pierwszych botaników włączających analizy glebowo-siedliskowe do badań fitosocjologicznych. Starał się uprawiać kierunki badań uznawane wówczas jako nowe. Jednocześnie był przyrodnikiem i humanistą, miłośnikiem historii i języka ojczystego. Jeżeli pozwalały mu na to obowiązki, dużo czytał, szczególnie biografie i książki historyczne. Lubił poezję, zwłaszcza twórczość Juliusza Słowackiego. W 2009 r. wydał książkę pt. *Drzewa, krzewy i kwiaty w poezji Juliusza Słowackiego*, w której dał wyraz swej miłości do jego twórczości. Słynął z tego, że w terenie zawsze miał przy sobie tomik wierszy swojego ulubionego poety.

Wszystkie osoby, z którymi rozmawiałem o Profesorze, a które miały przyjemność znać go osobiście i przez wiele lat z nim współpracować, określały go najczęściej jako optymistę, człowieka lubianego i miłego. W Zakładzie Ekologii Instytutu Botaniki Polskiej Akademii Nauk, którego był kierownikiem, dbał zawsze o integrację pracowników. Profesor jak każdy, miał swoje indywidualne poglądy. Był jednak człowiekiem tolerancyjnym, pozostawiającym swym młodszym współpracownikom wiele swobody w wyborze kierunków badawczych i nie narzucającym nikomu własnych poglądów. Był szczęśliwym mężem, ojcem i dziadkiem. Odszedł kolejny z Wielkich Botaników, jeden z ostatnich współpracowników profesora Władysława Szafera. Innowator, pionier komputeryzacji botaniki, ale jednocześnie prawdziwy florysta, który pochylając się nad rośliną nie tylko znał jej nazwę i biologię, ale także widział jej związek z siedliskiem. Pożegnaliśmy miłośnika polskiej przyrody, wielkiego propagatora jej ochrony. W naszej pamięci Profesor Kazimierz Zarzycki pozostanie przede wszystkim jako dobry człowiek.

WYBRANA BIBLIOGRAFIA

- ZARZYCKI K. 1955. Zespoły żwirowiskowe i łąkowe jako podstawa biologicznej zabudowy dolin rzek potoków górskich. – *Chrońmy Przyrodę Ojczystą* **11**(5): 3–14.
- ZARZYCKI K. 1956. Badania nad wahaniami wód gruntowych w ważniejszych zespołach łąkowych doliny rzeki Wisły. – *Gazeta Obserwatora PIHM* **5**: 6–8.

- ZARZYCKI K.** 1956. Meadow associations and the ground-water level. – Bulletin de l'Academie Polonaise des Sciences Classe II Sér. des Sciences Biologiques **4**(5): 183–187.
- ZARZYCKI K.** 1956. O zachowanie wilgotnych łąk w dolinie górnej Wisły. – Chrońmy Przyrodę Ojczystą **12**(1): 11–16.
- ZARZYCKI K.** 1956. Zarastanie żwirowisk Skawicy i Skawy. – Fragmenta Floristica et Geobotanica **2**(1): 111–142.
- JASIEWICZ A. & **ZARZYCKI K.** 1956. *Carex rupestris* Bell. ex All. i *Aconitum tauricum* Wulf. ssp. *nanum* (Baumg.) Gáy. – dwie nowe dla flory polskiej rośliny z Bieszczadów Zachodnich. – Fragmenta Floristica et Geobotanica **2**(2): 24–27.
- TACIK T., ZAJĄCÓWNA M. & **ZARZYCKI K.** 1957. Z zagadnień geobotanicznych Beskidu Niskiego. – Acta Societatis Botanicorum Poloniae **26**(1): 17–43
- ZARZYCKI K.** 1958. Ważniejsze zespoły łąkowe doliny górnej Wisły a poziom wód gruntowych. – Acta Societatis Botanicorum Poloniae **27**(3): 383–428.
- ZARZYCKI K.** 1958. Wilgotne łąki w okolicy Czernichowa i potrzeba ich ochrony. – Ochrona Przyrody **25**: 49–69.
- ZARZYCKI K.** 1958. Wiśnia karłowata czyli wisienka stepowa. – Chrońmy Przyrodę Ojczystą **14**(1): 13–20.
- MAZUR M., SYCHOWA M. & **ZARZYCKI K.** 1958. Kształtowanie się nowych zespołów roślinnych na terenie zbiornika wodnego w Goczałkowicach. – Gospodarka Wodna **18**(11): 502–504.
- ZARZYCKI K.** 1959. *Aceraceae*, Klonowate, s. 381–388; *Anacardiaceae*, Nanerczowate, s. 379–381; *Celastraceae*, Trzmielinowate, s. 393–397; *Hippocastanaceae*, Kasztanowcowate, s. 388–390; *Rhamnaceae*, Szakłakowate, s. 399–401; *Simaroubaceae*, Bieguncznikowate, s. 363–364; *Staphyleaceae*, Kłokoczkowate, s. 402–405; *Vitaceae*, Winoroślowate, s. 402–405. – W: W. SZAFER & B. PAWŁOWSKI (red.), Flora Polska. Rośliny naczyniowe Polski i Ziem Ościennych. **8**. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- ZARZYCKI K.** 1960. The swamp and meadow communities. – W: The forest reserve Świnia Góra. State Council for Conservation of Nature, Poland, Warsaw **16**: 17–19.
- JASIEWICZ A. & **ZARZYCKI K.** 1960. Zapiski florystyczne z Bieszczadów Zachodnich. – Fragmenta Floristica et Geobotanica **6**(3): 315–321.
- PAWŁOWSKI B., PAWŁOWSKA S. & **ZARZYCKI K.** 1960. Zespoły roślinne kośnych łąk północnej części Tatr i Podtatrza. – Fragmenta Floristica et Geobotanica **6**(2): 95–222.
- ZARZYCKI K.** 1961. Étude sur la végétation des dunes anciennes en Petite Camargue. – Acta Societatis Botanicorum Poloniae **30**(3/4): 577–610.
- ZARZYCKI K.** 1961. Roślinność Polski w dalekiej przeszłości. – Przyroda Polska **5/6**: 10–11.
- FABIANOWSKI J. & **ZARZYCKI K.** 1961. Wpływ obniżenia poziomu wód gruntowych na roślinność w związku z budową odkrywkowej kopalni siarki w Piasecznie. – Ekologia Polska, Ser. B **7**(3): 203–213.
- ZARZYCKI K.** 1962. Camargue – ptasi rezerwat w delcie Rodanu. – Przyroda Polska **5**: 9.
- ZARZYCKI K.** 1962. La protection de la nature. Annuaire 26. – Vegetatio **11**: 86–87.
- PAWŁOWSKI B., PAWŁOWSKA S. & **ZARZYCKI K.** 1962. Badania fitosocjologiczne łąk ze szczególnym uwzględnieniem kośnych łąk Podtatrza i polskich Tatr. – Wiadomości Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych **5**: 7–63.
- ZARZYCKI K.** 1963. *Empetraceae*, Bażynowate, s. 88–91; *Ericaceae*, Wrzosowate, s. 91–108; *Monotropaceae*, Korzeniówkowate, s. 87–88; *Pirolaceae*, Gruszczykowate, s. 77–87. – W: B. PAWŁOWSKI (red.), Flora Polska. Rośliny naczyniowe Polski i Ziem Ościennych. **10**. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- ADAMCZYK B. & **ZARZYCKI K.** 1963. Studia glebowo-fitosocjologiczne nad zbiorowiskami leśnymi w Bieszczadach. – Roczniki Gleboznawcze **13** (Suppl.): 77–82.

- ZARZYCKI K.** 1964. Biological and ecological studies in Carpathian beechwood. – Bulletin de l'Academie Polonaise des Sciences II Sér. des Sciences Biologiques **12**(1): 15–21.
- ZARZYCKI K.** 1964. Lasy Bieszczadów Zachodnich. – Acta Agraria et Silvestria, Ser. leśna **3**(1963): 3–132.
- ADAMCZYK B.** & **ZARZYCKI K.** 1964. Gleby bieszczadzkich zbiorowisk leśnych. – Acta Agraria et Silvestria, Ser. leśna **3**(1963): 133–175.
- ZARZYCKI K.** 1965. Obecny stan badań nad konkurencją (współzawodnictwem) roślin wyższych. Cz. I. – Ekologia Polska, Ser. B **11**(2): 107–123.
- FABIJANOWSKI J.** & **ZARZYCKI K.** 1965. Roślinność rezerwatu leśnego „Świnia Góra” w Górach Świętokrzyskich. – Acta Agraria et Silvestria, Ser. leśna **5**: 61–104.
- GRODZIŃSKA K.** & **ZARZYCKI K.** 1965. Pasture communities in southern Poland. – Bulletin de l'Academie Polonaise des Sciences II Sér. des Sciences Biologiques **13**(9): 523–531.
- ZARZYCKI K.** 1966. Kilka słów o sukcesjach roślinnych. – Ekologia Polska, Ser. B **12**(3): 231–236.
- ZARZYCKI K.** & **GRODZIŃSKA K.** 1966. Stan badań fitosocjologicznych i synekologicznych nad zbiorowiskami łąkowymi i pastwiskami Polski oraz uwagi dotyczące kierunku przyszłych badań. – Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych **66**: 11–19.
- ZARZYCKI K.** 1967. *Adoxaceae*, Piżmaczkowate, s. 337–338; *Ballota* L., Mierznica, s. 102–103; *Betonica* L., Bukwica, s. 112–113; *Caprifoliaceae*, Przewiertnikowate, s. 324–337; *Chaiturus* Willd., Szczecionog, s. 101–102; *Leonorus* L., Serdecznik, s. 87–88; *Stachys* L., Czyściec, s. 104–112. – W: B. PAWŁOWSKI (red.), Flora Polska. Rośliny naczyniowe Polski i Ziem Ościennych. **11**. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- FABIJANOWSKI J.** & **ZARZYCKI K.** 1967. Wody gruntowe w zbiorowiskach leśnych Nadleśnictwa Bliżyn (Góry Świętokrzyskie). – Acta Agraria et Silvestria, Ser. Silv. **7**: 3–41.
- GRODZIŃSKA K.** & **ZARZYCKI K.** 1967. Zbiorowiska pastwiskowe południowej Polski. – Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych **74**: 11–28
- ZARZYCKI K.** 1968. Eksperymentalne badania zdolności konkurencyjnej roślin leśnych. – Acta Societatis Botanicorum Poloniae **37**(3): 393–411.
- FABIJANOWSKI J.** & **ZARZYCKI K.** 1969. Spontane Vegetation als Grundlage für die Haldenaufforschung in Piaseczno bei Tarnobrzeg (Südtpolen). – Beihefte zur Zeitschrift des schweizerischen Forstveresins **46**: 271–280.
- DOMNICH A.** & **ZARZYCKI K.** 1970. Exchange of radioactive phosphorus between specimens of *Solanum lycopersicum* L. in water and soil cultures. – Bulletin de l'Academie Polonaise des Sciences II Sér. des Sciences Biologiques **18**(5): 297–300.
- ZARZYCKI K.** 1971. *Buphtalmum* L., Buftalmum, s. 192; *Carpesium* L., Słomian, s. s. 190–191; *Inula* L., Oman, s. 181–188; *Pulicaria* Gaertn., Plesznik, s. 188–190; *Telekia* Baumg., Smotrawa, s. 191. – W: B. PAWŁOWSKI & A. JASIEWICZ (red.), Flora Polska. Rośliny naczyniowe Polski i Ziem Ościennych. **12**. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- ZARZYCKI K.** 1971. Ogólna charakterystyka Bieszczadów Zachodnich i ich roślinności. – Fragmenta Faunistica **17**(1): 11–21
- ZARZYCKI K.** 1972. Bogumił Pawłowski 1898–1971. Publikacje prof. dra B. Pawłowskiego dotyczące ściśle ochrony przyrody. – Chrońmy Przyrodę Ojczyzną **28**(1): 37–39.
- ZARZYCKI K.** & **GŁOWAŃSKI Z.** 1973. Bieszczady. Przyroda polska. Ed. 2. s. 206. Wiedza Powszechna, Warszawa.
- ZARZYCKI K.** & **RYCHLEWSKI J.** 1972. Sex ratios in Polish natural populations and in seedling samples of *Rumex acetosa* L. and *R. thyrsoiflorus* Fing. – Acta Biologica Cracoviensia, Ser. Bot. **15**(2): 135–151.
- RYCHLEWSKI J.** & **ZARZYCKI K.** 1973. Analysis of natural populations of *Rumex acetosa* L. and *R. thyrsoiflorus* Fing. in respect to the sex ratio. – Genetica Polonica **14**(2): 189–191.

- SZAFER W. & ZARZYCKI K. (red.). 1972. Szata roślinna Polski. Wyd. 2. **1**. s. 614; **2**. s. 347. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- ZARZYCKI K. & DOMNICZ A. 1975. Exchange of radioactive phosphorus ^{32}P between the components of an artificial plant community. – *Acta Societatis Botanicorum Poloniae* **43**(1): 87–93.
- ZARZYCKI K. & GUZIK J. 1975. The crowberry *Empetrum nigrum* L. and *E. hermaphroditum* (Lange) Hagerup in Poland. – *Fragmenta Floristica et Geobotanica* **21**(4): 423–431.
- RYCHLEWSKI J. & ZARZYCKI K. 1975. Sex ratio in seeds of *Rumex acetosa* L. as a result of sparse or abundant pollination. – *Acta Biologica Cracoviensia, Ser. Bot.* **18**: 101–114.
- ZARZYCKI K. 1976. Ecodiagrams of common vascular plants in the Pieniny Mountains (the Polish West Carpathians). Part I. Ecodiagrams of selected woodland species. – *Fragmenta Floristica et Geobotanica* **22**(4): 479–497.
- ZARZYCKI K. 1976. Ecodiagrams of common vascular plants in the Pieniny Mountains (the Polish West Carpathians). Part II. Ecodiagrams of selected grassland species. – *Fragmenta Floristica et Geobotanica* **22**(4): 499–528.
- ZARZYCKI K. 1979. Zarys ekologii. – W: S. BIAŁOBOK (red.), Brzozy – *Betula* L. Ser. „Nasze Drzewa Leśne”. **7**, s. 265–291. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- HORVAT I., BERTOVIC S., PAWŁOWSKI B., PAWŁOWSKA S. & ZARZYCKI K. 1980. Mapa fitosocjologiczna Sarniej Skąły w Tatrach Zachodnich (r. 1958). – *Ochrona Przyrody* **43**: 75–90.
- ZARZYCKI K. 1981. Rośliny naczyniowe Pienin. Rozmieszczenie i warunki występowania. s. 257. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa – Kraków.
- ZARZYCKI K. 1982. Przegląd zbiorowisk roślinnych i ich siedlisk. – W: K. ZARZYCKI (red.), Przyroda Pienin w obliczu zmian. – *Studia Naturae, Ser. B* **30**: 313–314.
- ZARZYCKI K. (red.). 1982. Przyroda Pienin w obliczu zmian. – *Studia Naturae, Ser. B* **30**: 1–578.
- ZARZYCKI K. 1983. The competitive performance of grassland plants on acid soils as influence by fertilization and with different plant competitors in semi-natural meadows in the Pieniny National Park, Poland. – *Verhandlungen der Gesellschaft für Ökologie* **11**: 505–509.
- ZARZYCKI K. 1983. Uwagi ekologa o późnoglacialnej i holocenijskiej historii roślinności Bieszczadów. – *Wiadomości Ekologiczne* **29**(1): 41–60.
- JAWORSKI A. & ZARZYCKI K. 1983. Ekologia. – W: S. BIAŁOBOK (red.), Jodła pospolita – *Abies alba* Mill. Ser. „Nasze Drzewa Leśne”. **4**, s. 317–430. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa – Poznań.
- ZARZYCKI K. 1984. Ekologiczne liczby wskaźnikowe roślin naczyniowych Polski. s. 45. Instytut Botaniki Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- ZARZYCKI K. 1986. Lista wymierających i zagrożonych roślin naczyniowych Polski. – W: K. ZARZYCKI & W. WOJEWODA (red.), Lista roślin wymierających i zagrożonych w Polsce, s. 11–27. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- RYCHLEWSKI J. & ZARZYCKI K. 1986. Genetic and ecological mechanisms regulating the sex ratio in populations of *Rumex thyrsiflorus* Fing (*Polygonaceae*). – *Veröffentlichungen des Geobotanischen Institutes ETH, Stiftung Rübel, Zürich* **87**: 132–140.
- WASILEWSKI A. & ZARZYCKI K. 1986. Struktura płci populacji. – W: R. ANDRZEJEWSKI & K. FALIŃSKA (red.), Populacje roślin i zwierząt. Ekologiczne studium porównawcze, s. 49–77. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- ZARZYCKI K. & KORZENIAK U. 1990. Population biology and sex ratio of dioecious plant species. – W: K. ZARZYCKI & U. KORZENIAK (red.), Research Progress Report (1988–1990). – *Polish Botanical Studies, Guidebook Series* **1**: 84.

- ZARZYCKI K.** 1992. Rośliny naczyniowe i lądowe biotopy. – W: S. RAKUSA-USZCZEWSKI (red.), Zatoka Admiralicji. Ekosystem strefy przybrzeżnej morskiej Antarktyki, s. 247–256. Oficyna Wydawnicza. Instytut Ekologii Polskiej Akademii Nauk, Dziekanów Leśny.
- ZARZYCKI K.** 1992. Wymieranie flory polskiej i znaczenie ogrodów botanicznych oraz arboretów dla zachowania roślin ginących i zagrożonych. – *Arboretum Bolestraszyce* **1**: 135–144.
- ZARZYCKI K.** & **KORZENIAK U.** 1992. Roślinność łąkowa Pienin i jej przemiany w ostatnim sześćdziesięcioleciu. – *Pieniny – Przyroda i Człowiek* **2**: 5–12.
- ZARZYCKI K.** & **SZELĄG Z.** 1992. Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce. – W: K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. HEINRICH (red.), Lista zagrożonych roślin w Polsce. Wyd. 2, s. 87–98. Instytut Botaniki Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- ZARZYCKI K., WOJEWODA W.** & **HEINRICH Z.** (red.). 1992. Lista zagrożonych roślin w Polsce. Wyd. 2, s. 98. Instytut Botaniki Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- ZARZYCKI K.** 1993. Vascular plants and terrestrial biotopes. – W: S. RAKUSA-SUSZCZEWSKI (red.), The Maritime Antarctic Coastal Ecosystem of Admiralty Bay, s. 181–187. Department of Antarctic Biology, Polish Academy of Sciences, Warsaw.
- ZARZYCKI K.** & **BARCIKOWSKI A.** 1993. Roślinność lądowa regionu Zatoki Admiralicji i Zatoki Króla Jerzego (Wyspa Króla Jerzego, Szetlandy Południowe, Antarktyka) – problemy ekologii zbiorowisk i populacji roślin naczyniowych. – *Wiadomości Botaniczne* **37**(3/4): 213–215.
- LANDOLT E.** & **ZARZYCKI K.** 1994. Ecological field studies of *Lemnaceae* in North Argentina. – *Berichte des Geobotanischen Institutes ETH, Stiftung Rübel, Zürich* **60**: 62–109.
- PIÓRECKI J.** & **ZARZYCKI K.** 1997. Arboretum Bolestraszyce. Przewodnik. Wyd. 2. s. 16. Arboretum i Zakład Fizjografii, Bolestraszyce.
- BARCIKOWSKI A., ŁYŻWIŃSKA R.** & **ZARZYCKI K.** 1999. Growth rate and biomass production of *Deschampsia antarctica* Desv. in the Admiralty Bay region, South Shetland Islands, Antarctica. – *Polish Polar Research* **20**: 301–311.
- ZARZYCKI K.** 2000. Paprotniki i rośliny kwiatowe (rośliny naczyniowe). – W: J. RAZOWSKI (red.), Flora i fauna Pienin. – *Monografie Pienińskie* **1**: 75–79.
- KAŹMIERCZAKOWA R.** & **ZARZYCKI K.** (red.). 2001. Polska czerwona księga roślin. s. 665. Instytut Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk & Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- ZARZYCKI K.** 2009. Drzewa, krzewy i kwiaty w poezji Juliusza Słowackiego. s. 80. Instytut Botaniki im. W. Szafera, Kraków.
- WRÓBEL I.** & **ZARZYCKI K.** 2010. Oddziaływanie zespołu zbiorników wodnych Czorsztyn – Niedzica i Sromowce Wyżne na florę i roślinność Pienin. – *Pieniny – Zapora – Zmiany. – Monografie Pienińskie* **2**: 131–152.
- ZARZYCKI K.** & **WRÓBEL I.** 2012. Przemiany pienińskiej flory roślin naczyniowych w XX wieku. – *Pieniny – Przyroda i Człowiek* **12**: 43–56.
- KAŹMIERCZAKOWA R., ZARZYCKI K.** & **MIREK Z.** (red.). 2014. Polska czerwona księga roślin. s. 895. Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- ŁUKASZ PIECHNIK, *Instytut Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk, ul. Lubicz 46, 31-512 Kraków, Polska; e-mail: l.piechnik@botany.pl*
- DOI: <https://doi.org/10.35535/ffgp-2023-0017>